

стаття М.І. Шкіля „Про компроміси і принципи” на шпальтах „Радянської освіти” від 01.09.87. Ректор КДПІ піддав сумніву правомірність самої концепції педагогічної майстерності, протиставивши вчителя-майстра творчому вчителю: „...задум професійної майстерності передбачає прокрустове ложе для вчителя”, здатне, за словами вченого, спростити педагогіку до кустарщини. Для протидії можливим негативним перспективам розвитку вітчизняної педагогічної освіти у Київському педагогічному інституті вперше відкрито кафедру педагогічної творчості.

Як бачимо, антитеза „майстерність чи творчість” стала каменем спотикання в позиціях диспутантів. Відкидаючи таке формулювання як підставу для дискусій, Л.І. Кондратенко закликала не обговорювати назву, а визнати критерієм істини адекватність вимогам часу. Майстром творчої педагогічної справи не може бути нетворчий учитель, мудро підсумувала вчена [2, с. 13].

Час підтвердив конструктивність такого висновку. Питання сутності й змісту педагогічної творчості та майстерності, теоретичних основ професійно-педагогічної діяльності учителя-вихователя як суб'єкта творчої педагогічної праці незмінно перебувають на вістрі уваги вчених, комплексно реалізуючись в академічних курсах „Основи педагогічної майстерності” й „Основи педагогічної творчості”.

Таким чином, послідовне зближення ідей педагогічної майстерності і творчості в новітній практиці дає підстави акцентувати увагу на перспективі цілісного підходу до професійної підготовки освітніх кадрів як об'єктивного наслідку наукових дискусій досліджуваного періоду.

Література

1. Колесникова И.А. Как приблизить подготовку учителей к потребностям школы // Советская педагогика. – 1992. – № 5–6. – С. 71–78.
2. Кондратенко Л.І. Не зайве звернутися до історії // Радянська школа. – 1988. – № 1. – С. 11–13.
3. Король Л.Л. Дефініційні артикуляції поняття „педагогічна майстерність” // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр. / Редкол.: Т.І. Сущенко (відп. ред.) та ін. – Київ – Запоріжжя, 2004. – Вип. 32. – С. 199–206.

ОСВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ У ЗВ'ЯЗКУ З НОВИМИ ВИМОГАМИ ШКОЛИ

Коссак Г.М. (Дрогобич)

Підготовку до навчально-виховного процесу майбутніх вчителів, ми розглядаємо в контексті нової педагогічної парадигми, зумовленої світовими соціально-економічними й освітніми змінами. Головні процеси, що лежать в основі цієї парадигми наступні:

- розвиток потреби людей у безперервній освіті;
- відносність знань в зв'язку із швидким старінням, зростанням нової інформації;
- поява поряд із знаннями нового елементу навчального процесу – інформації;
- трансформація освіти із споживача й ретранслятора у виробника знань;
- зміна соціальної ролі вчителя як джерела й носія знань;
- навчання учнів взаємодії з інформацією, здатності здобувати знання з інформації [1,91].

Втілення зазначених ідей у навчально-виховний процес обґрунтовується у філософських теоріях соціал-конструктивізму, постмодернізму, гуманістичній психології (феноменології), критичній педагогіці, що є провідними у філософії освіти ХХІ сторіччя [2,86,90].

Суттєва методологічна ідея полягає в розумінні учня як суб'єкта навчально-виховного процесу, головної дієвої особи, яка самостійно конструює,

будує власні знання, розуміння замість оволодіння готовою інформацією шляхом наслідування думок інших, інтерпретації відомої істини. Учень самостійно формує знання, досягаючи розуміння зсередини, а не із зовнішнього джерела. Будуючи власний образ світу, змінює цей світ, а отже, інших людей, самого себе. Вироблені знання, значення завжди суб'єктивні й індивідуальні навіть, якщо учні пізнають одні і ті самі явища, соціальні норми, цінності або застосовують однаковий когнітивний процес. Тому вчитель не може навчити, оскільки особистість творить власні знання; він може організувати середовище, ситуації, контексти, що зумовлюють активність учня.

У цьому контексті виокремимо головні структурні компоненти навчально-пізнавальної діяльності, тобто, визначимо як готувати студентів, на що звертати основну увагу в формуванні їхньої професійної майстерності. Відповідно новій освітній парадигми ми виокремлюємо наступні структурні компоненти організації навчання майбутніх вчителів, зокрема:

1. Умови організації діяльності: пріоритет індивідуальності, самобутності. Діяльність як пошук, експериментування. Стимулювання до мислення, визначення позиції, прийняття рішень. Вдосконалення поглядів, намірів, поведінки.

2. Напрями організації діяльності: самостійне конструювання знань, особистісних суджень. Аналіз моральних проблем, формування суджень. Оцінна діяльність. Практичні дії спрямовані на виконання програм життєдіяльності.

3. Етапи організації діяльності: усвідомлення себе, потреб, домагань. Усвідомлення моральних цінностей. Визначення власних цінностей, принципів, вибір перспектив, цілей.

4. Методи організації діяльності: створення проблемних ситуацій. Гра, моделювання, ситуативність. Дискусія, альтернативність думок. Дельфі-метод. Письмовий аналіз, прогнозування шляхів розв'язання завдань.

Отже, такий підхід до підготовки майбутніх вчителів сприяє не лише на отримання знань й вмін з предмету, а й формування світоглядних диспозицій, ціннісних орієнтацій, життєвих намірів, що визначає рівень їхнього особистісного становлення та розвитку. Тому підготовка майбутніх вчителів до педагогічної діяльності повинна організовуватися у напрямі вироблення ними особистісних знань, що виявляють не тільки їхнє розуміння сутності природних й суспільних явищ, а головне – власної ролі й функцій у соціальному житті, тих цінностей, дотримання яких забезпечує демократичні взаємини людей у суспільстві, існування кожної людини як вільної незалежної, активної особистості. Набуті таким чином знання ми розглядаємо не як результат оволодіння готовими знаннями, а як продукт, який студенти виробляють у процесі конструктивного, критичного й творчого пізнання наукової істини, і який є виявом їхнього особистісного бачення світу, віри в істину, ставлення до реалій життя. Ці знання студенти здобувають у процесі взаємодії з науковою інформацією під час вивчення навчальних предметів, а саме – пошуку її, переосмислення, творчого застосування для пізнання життя, визначення особистісної позиції й життєвих планів. Організація навчальної діяльності як взаємодії з науковими фактами забезпечує умови не тільки для їхнього самовизначення, а й становлення як свідомої, автономної особистості (самостійне творення образу світу, вільний вибір проблеми для обговорення способів життєдіяльності, самостійне прийняття рішень, рефлексія реальних думок, переживань, мотивів поведінки, відповідальність за вибір позиції, життєвих намірів, об'єктивність власних суджень, відстоювання особистісної позиції).

Саме за діяння усіх зазначених сторін відбувається становлення молодого вчителя як особистості. Складові елементи пізнавальної діяльності студентів, що забезпечують її системність та вияв особистістю зазначених функцій є:

- когнітивно-пізнавальний – система знань про навколишню дійсність, умінь, навичок і пізнавальних процесів, що забезпечують їхнє набуття;
- історико-інформаційний – система різноманітних правил, норм, звичаїв, вироблених в процесі культурно-історичного розвитку суспільства;

- комунікативно-діалогічний – різноманітні види комунікації, що супроводжують процес пізнання й взаємодію студентів і викладачів;
- ціннісно-емоційний – система цінностей, ціннісних орієнтацій, соціальних, моральних критеріїв оцінки явищ, що опосередковано простежується у системі наукової інформації;
- праксеологічно-діяльний – практичне застосування знань здобутих у пізнанні, практичні дії, операції, що забезпечують пізнання.

У підсумок зазначимо, що такий підхід є ефективним якщо відбувається процес самостійного конструювання молодими людьми знань, вироблення на основі наукової інформації особистісних суджень про позицію людини в суспільстві, стратегію її життя; процес оцінної діяльності, спрямованої на оцінку значущості наукової інформації, виокремлених у змісті світоглядних й моральних ідей; виконання практичних дій, орієнтованих на визначення й відстоювання особистісної позиції; накреслення й по можливості виконання програм життєдіяльності. Становлення молодого педагога значною мірою залежить від організації процесу їхнього оволодіння науковими знаннями, розвитку умінь й навиків.

Адже, як засвідчує педагогічна практика, захоплення частковими проблемами, що відповідають окремим потребам, інтересам або надання їм можливості задовольнити лише їхні життєві наміри, гальмує формування у молодих людей системи наукових знань, що значною мірою підриває фундамент професійного й особистісного становлення майбутнього педагога.

Література

1. Ильин Г. Л. Философия образования (идея непрерывности). – М.: Вузовская книга, 2002. – 224с.
2. Кошманова Т. С. Развитие педагогической освіти у США (1960-1998 р.р.). – Львів, 1999. – 488с.

РОЛЬ ЛЕКЦІЇ В ВСТАНОВЛЕННІ НАУКОВОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ

Кравченко О.В., Поліщук І.В. (Полтава)

Науковий прогрес у будь-якій країні залежить від рівня підготовки спеціалістів. Одним з основних напрямків удосконалення структури і змісту професійної підготовки студентів є приведення її у відповідність до вимог наукового і соціального прогресу. Потрібно зауважити, що в ряді вищих навчальних закладів інших країн для підготовки кваліфікованих кадрів залучають фахівців окремих галузей науки і передусім викладачів, педагогічна діяльність та науковий інтерес котрих мають взаємозв'язок. На факультеті "Телекомунікації" ПВІЗ вже не один рік працюють за сумісництвом на кафедрі "Інформаційних мереж зв'язку" викладачами представники Укртелекому Ніна Іванівна Павінська, Володимир Анатолієвич Крупчан, які націлюють студентів не лише на глибше вивчення спеціальності, а й на наукову роботу в галузі "Телекомунікації", яка потребує свого практичного обґрунтування.

Мета повідомлення – розробка практичних рекомендацій із включення до змісту учбових програм по загальній професійній підготовці окрім традиційної інформації ще і проблемних питань наукової спрямованості. Значний інтерес у студентів до наукової діяльності має проявлятися під час лекції. Викладач ставить перед ними будь-яку ще не вирішену наукову проблему, прив'язану до теми конкретної лекції, і дає початкове пояснення. Викладач і студенти висловлюють свої думки щодо даної проблеми і після колективного обміркування зрештою знаходять шлях до її вирішення. Звісно, відбувається це не відразу, а можливо, навіть, протягом певного часу. Відчувши інтерес до науки, студенти будуть розвивати його, що може послужити каталізатором для їх подальшої наукової діяльності.

Заключною лекцією з будь-якого курсу повинна стати лекція, яка по-